

HAJNÁ CZKY TAMÁS

Az 1961-es párthatározat margójára

Dokumentumok az MSZMP KB PB 1961. június 20-án kiadott határozatának Borsod-Abaúj-Zemplén megyei végrehajtásáról

„A gyakorlatban az élet viszi a dolgot a megoldás irányába.”
(Kádár János, 1961. június 20.)

– vagy mégsem –

„Ez olyan komoly kérdés amelynek megoldásához a Párt, állami és tömegszervezetek, vállalatok segítsége szükséges.”
(Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács elnökhelyettese, 1962. március 31.)

A Művelődésügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztálya 1959. november 13-án értekezletet tartott a cigány lakosság helyzetéről, azért, hogy központi irányvonalat dolgozzanak ki a „cigánykérdéssel összefüggő, ma még megoldatlan elvi- és gyakorlati kérdésekben”. Az értekezleten Vendégh Sándor – a Nemzetiségi Osztály vezetője – viszonylag terjedelmes beszámolót tartott a megyei tanácsok jelentései alapján *A magyarországi cigánylakosság között végzendő munka időszzerű kérdései* címmel.¹ Beszédének a gépelt változatát, nem sokkal az értekezletet követően valamennyi megyei tanácshoz elküldték: „Nem kívánunk sablont alkalmazni a probléma megoldása terén, de szükséges, hogy a melléklet egészének szelleméből kiindulva kezdődjenek meg az intézkedések a kérdés felszámolására.”²

¹ Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL) XXVIII-M-8 1 d 3. t.; VENDÉGH Sándor: A magyarországi cigánylakosság között végzendő munka időszzerű feladatai. *Tájékoztató*, 1960. 2. sz. 38–55.

² Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár (a továbbiakban: BAZML) XXIII-3/a 243/1962.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács jelentéséből kiderült, hogy már több ízben foglalkoztak a kérdéssel, határozatokat hoztak, javaslatokat tettek és felméréseket készítettek.³ Erre hivatkozott Ferkovics Sándor is – a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének⁴ az elnöke – 1960 januárjában kelt, Borsod-Abaúj-Zemplén megye vezetőinek címzett levelében: „Tudomásunk szerint megyéjünkben a problémával rendszeresen foglalkoznak és a cigánylakosság társadalmi politikai, munkaügyi, egészségügyi és kulturális helyzetének a megjavítására már korábban konstruktív határozatokat is hoztak, melyet a hozzánk beküldött példányból ismerünk.”⁵

A Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének munkaügyi bizottsága 1960 májusában megtartott értekezletén Vendég Sándor tudatta a bizottság tagjaival, hogy a párt felsővezetése őket bízta meg egy cigánysággal kapcsolatos határozattervezet elkészítésével, említett beszédének elvei alapján.⁶ Az előterjesztést végül az MSZMP KB Tudományos és Kulturális Osztálya készítette el, nagymértékben hagyatkozva Vendég álláspontjára.⁷

1961 júniusában az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Végrehajtó Bizottsága napirendre tűzte a cigány lakosság helyzetét. Az illetékesek az ülésre szánt előterjesztést itt is Vendég beszédének „szellemében” készítették el. Végül a napirend tárgyalását mellőzték, azzal az indokkal, hogy meg kell várniuk a Politikai Bizottságnak a cigány lakosság helyzetéről szóló határozatát.⁸

A Politikai Bizottság 1961. június 20-án tárgyalta az előterjesztést és kiadta *A cigány lakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos egyes feladatokról* című határozatát. A párthatározat a magyarországi cigány lakosság lélekszámát 200 000 főre

³ MOL XXVIII-M-8 1 d 3. t.

⁴ A teljesség igénye nélkül lásd bővebben MAJTÉNYI Balázs–MAJTÉNYI György: *Cigánykérdés Magyarországon 1945–2010*. Libri Kiadó, Budapest, 2012. 36–37.; SZESZTAY Ádám: *Nemzetiségi kérdés a Kárpát-medencében 1956–1962*. MTA Kisebbségkutató Intézet–Gondolat Kiadói Kör, Budapest, 2003. 138–139.; SÁGHY Erna: *Cigánypolitika Magyarországon az 1950–1960-as években*. *Múltunk*, 2008/1. 276–295.

⁵ BAZML XXIII-3/a 243/1962.

⁶ SÁGHY Erna: i. m. 295–296.

⁷ MOL M-KS 288. f. 5/1961/233. ó. e.

⁸ BAZML XXXV-1 5. d.

becsülte, és beilleszkesedésük alapján három kategóriába sorolta őket. Ismertette a cigányság szociális helyzetét, valamint leszögezte, hogy a cigánykérdés nemzetiségi ügyként való kezelésére tett kísérletek nemcsak tévesek, hanem károsak is, mivel hátráltatják a cigányság beilleszkesedését.⁹ A dokumentum nyolcpontos határozattal zárult, amelynek az utolsó pontja az alsóbb szerveknek a következőket írta elő: „A megyei és járási pártbizottságok kísérik figyelemmel és segítsék jelen határozat végrehajtását. A KB Tudományos és Kulturális Osztálya 1962 decemberében adjon a cigánykérdés helyzetéről tájékoztató jelentést.”¹⁰

A párthatározat végrehajtására Kállai Gyula – Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökhelyettese – 1961. november 8-án megfogalmazta az 1-72/1961.I. sz. utasítását (lásd 1. sz. *dokumentum*), amelyet valamennyi megyei, fővárosi és megyei jogú városi tanács VB-elnökének továbbítottak.¹¹ Az utasítás hatására a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának az elnöke felhívást (2. sz. *dokumentum*) adott ki a megye járási, járási jogú városi tanács VB-elnökeinek, továbbá a Megyei Tanács szakosztályainak.¹² Az felhívás a fenti utasítás mintájára készült, időszerű megyei adatokkal kiegészítve. A dokumentum nyolc pontban összegezte az illetékes tanácsok teendőit, melynek pontjai a cigány lakossággal kapcsolatos feladatokat határozták meg, szervezeti kérdésekről rendelkeztek, valamint a Megyei Tanács Művelődési Osztályának előírták, hogy készítse el a „cigánykérdés felszámolásának távlati tervét”.¹³

A Művelődésügyi Osztály által elkészített távlati tervet (3. sz. *dokumentum*) a Végrehajtó Bizottság 1962. márciusi ülésén tárgyalta. A jegyzőkönyv tanúsága szerint az MTVB elnökhelyettese a következő megállapítást tette az előterjesztett irattal kapcsolatban: „A jelentés, amely ma a VB. elé került[,] a Politikai Bizottság és a kormány határozata alapján készült, s célja az, hogy az említett határozatban foglaltaknak megfelelően a megyében élő

⁹ MOL M-KS 288. f. 5/1961/233. ó. e., MAJTÉNYI György: Diskurzusok és cigány-politikák. *Kisebbségkutatás*, 2008/3. 468–469.

¹⁰ MOL M-KS 288. f. 5/1961/233. ó. e.

¹¹ BAZML XXIII-3a 243/1962.

¹² BAZML XXIII-3a 243/1962.

¹³ BAZML XXIII-3a 243/1962.

28.000 főre tehető cigánylakosság problémáinak megoldásában előrehaladás történjen.”¹⁴ A távlati terv végrehajtását már az év végén értékelte a megyei tanács (4. sz. dokumentum) és megállapította, hogy komolyabb eredményt nem tudtak felmutatni. Az itt megfogalmazott határozat továbbra is az 1961-es párthatározatot, illetve a távlati tervet tekintette irányadónak.¹⁵

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1963. március 5-én tartott ülésén tárgyalta *Az MSZMP PB. 1961. június 20-i, a cigánylakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos egyes feladatokról szóló határozatának végrehajtásáról* című jelentést, amelyet a Tudományos és Kulturális Osztály készített el a megyei beszámolók alapján. Az előterjesztett irat néhány kedvező fejlemény ellenére a következőképpen összegezte az addigi eredményeket: „A megyei tanácsok távlati tervet készítettek, de azok végrehajtása a korlátozott anyagi és munkába állítási lehetőségek miatt vonatottan halad. A viszonylag rövid idő alatt lényeges változás nem következett be a cigánylakosság helyzetében.”¹⁶ A pártállam felső vezetése ténylegesen ekkor szembesülhetett a problémák mélységével, különösen a cigánytelepek felszámolása terén. Az 1961-es párthatározat, illetve a végrehajtására kiadott 1-72/1961.I. sz. utasítás csupán arról rendelkezett, hogy a rendszeresen dolgozó cigánytelepi lakosok egyenlő esélyekkel induljanak a lakásigénylés terén a nem cigány kérelmezőkkel, valamint az önerőből történő építkezést – kedvezményes házhellyel, társadalmi munka szervezésével és bontott anyagok kedvezményes juttatásával – támogatásuk az érintett tanácsok.¹⁷

A jelentés a telepfelszámolás kudarcáról a következőképpen számolt be: „A cigánytelepek felszámolása a gazdasági feltételek hiánya következtében a jelenlegi lehetőségek mellett belátható időn belül nem oldható meg. Az ingyenes házhelyjuttatás¹⁸ meg-

¹⁴ BAZML XXIII-2a 58/1962.

¹⁵ BAZML XXIII-2a 61/1962.

¹⁶ MOL M-KS 288. f. 5/1963/293. ó. e.

¹⁷ MOL M-KS 288. f. 5/1961/233. ó. e., BAZML XXIII-3a 243/1962.

¹⁸ A pártállam felsővezetésének a tájékoztatatlanságáról tanúskodott, hogy az 1-72.I. sz. utasításban az ingyenes házhelyjuttatásra alapoztak, pedig ezt a lehetőséget egy kormányrendelet már 1957-ben megszüntette: 35/1957. (VI. 21.) Korm. számú rendelet a házhelyértékesítés szabályozásáról. In: *Törvények és ren-*

szűnt, az OTP által megállapított fizetési feltételeknek csak elenyésző részük tud eleget tenni.”¹⁹ Borsod-Abaúj-Zemplén megyében szintén szembesültek a fenti nehézségekkel: „Sajnos a házépítés és a házhelyjuttatás még mindig csak az OTP-n keresztül vásárlás útján történhet. S a probléma az, hogy a kijelölt házhelyeket nem tudják megvásárolni.”²⁰

Az előterjesztés nyomán a Politikai Bizottság a cigánytelepek felszámolása érdekében utasította a pénzügyminisztériumot és az építésügyi minisztériumot, hogy „vizsgálja meg a cigányok gyorsabb, emberibb lakáshoz való juttatásának lehetőségét”.²¹ A felsőbb szervek hosszas párbeszéde, illetve szervezőmunkájának eredményeképpen a Magyar Forradalmi Munkás Paraszt Kormány kiadta a 2014/1964. (V. 4.) sz. határozatát²² a „szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról”.²³

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács 1964 júliusában megtartott ülésén ismét napirendre tűzte a cigány lakosság helyzetét (5. sz. *dokumentum*). Az előterjesztés az előzőekhez képest viszonylag részletesen számolt be a megyében élő cigány lakosság helyzetéről. Az oktatás és a foglalkoztatás terén némi javulás említhettek, de a cigánytelepek felszámolása és az ott uralkodó egészségügyi viszonyok javítása kapcsán szinte semmilyen előrelépést nem tudtak felmutatni. A cigánytelepek felszámolásának kudarcra miatt a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága kifejezetten kedvezően fogadta a kormányhatározatot.²⁴ A napirendi pont zárásaként kiadott határozat a következő megállapításra jutott a „szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról”: „A VB. nagy jelentőséget tulajdonít a 2014/1964./V.4./ számú kormányhatározatnak, amelynek végrehajtása alapvetően megjavítja a helyzetet.”²⁵

deletek hivatalos gyűjteménye 1957. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1958. 292.

¹⁹ MOL M-KS 288. f. 5/1963/293 ó. e.

²⁰ BAZML XXIII-2a 61/1962.

²¹ MOL M-KS 288. f. 5/1963/293 ó. e.

²² MOL XIX-A-83-b 2014/1964 (367d).

²³ BÉREY Katalin: A szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolása. In: BÉREY Katalin–HORVÁTH Ágota: *Esély nélkül*. Vita Kiadó, Budapest, 1990. 25–26.

²⁴ BAZML XXIII-2a 71/1964.

²⁵ BAZML XXIII-2a 71/1964.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1965 áprilisában külön napirendi pontként foglalkozott a cigánytelepek helyzetével, valamint a 2014/1964. (V.4.) számú kormányhatározat végrehajtásával (6. sz. dokumentum). Az előterjesztésből kiderült, hogy a 17/1964. ÉM. számú körrendelet utasítására telepjegyzéket állítottak össze. A felmérés szerint 23 793 személy lakott „szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken”, 5006 család, 4350 lakásféleségben.²⁶ A családfenntartók közül több mint 2500 nem rendelkezett állandó munkaviszonnyal, így nem vehettek részt a kedvezményes hitellel történő házépítési akcióban sem. A probléma megoldására az MTVB utasította a munkaügyi osztályt, hogy a rendszeres munkával nem rendelkező családfenntartókról készítsen felmérést, illetve tegyen javaslatot állandó jellegű munkába helyezésükről.²⁷ A vizsgálat szerint a családfenntartók közül 1342 főt munkaképesnek, 350 főt csökkenő munkaképességűnek, 387 főt pedig „munkaképtelen korúnak” nyilvánítottak.²⁸ A cigány lakosság foglalkoztatásának nehézségeit a Megyei Tanács Munkaügyi Osztálya a következőképpen foglalta össze: „Munkába való helyezésüket kedvezőtlenül befolyásolja szakképzettségük és műveltségük alacsony színvonala. Legnagyobb probléma az iskolából kikerülő fiatalok foglalkoztatása. Az ipari tanuló képzésbe való bevonásuk nehézségekbe ütközik. [...] A nők munkába állítását illetően a problémák továbbra is fennállnak, a fejlődés nem számottevő.”²⁹

A telepfelszámolás a 2014/1964. (V. 4.) sz. kormányhatározat végrehajtására kiadott 2/1965. (II. 18.) ÉM-PM számú együttes rendelet nyomán kezdődött el.³⁰ Az 1965-ös évre a 3162/1964. sz. kormányhatározat 800 családi ház megépítését tűzte ki célul.³¹ Borsod-Abaúj-Zemplén megye részére 70 építési keretet bizto-

²⁶ BAZML XXIII-2a 74/1965.

²⁷ BAZML XXIII-2a 74/1965.

²⁸ BAZML XXIII-2a 79/1966.

²⁹ BAZML XXIII-2a 79/1966.

³⁰ 2/1965. (II. 18.) ÉM-PM számú együttes rendelet a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról. In *Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteménye 1965*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1966. 368–371.

³¹ MOL XIX-A-83-b 3162/1964 (351d).

sítottak, ebből 50-et a tibolddaróci barlanglakások³² és 20-at a sátoraljaújhelyi cigánytelep felszámolására fordítottak. Mindkét településen az építésügyi minisztérium által közreadott I. jelű CS-lakás títustervet³³ részesítették előnyben, Sátoraljaújhelyen annak ikresített változatát. A kivitelezéssel a Borsodmegyei Tanácsi Építőipari Vállalatot bízták meg.³⁴

Az építkezések során számos nehézséggel kellett szembesülnie az érintett tanácsoknak. A kijelölt családok egy része nem rendelkezett az előírt 10%-os önrésszel, vagy annak előteremtése érdekében felszámolandó barlanglakásaikat, dűledező viskóikat adták el, konzerválva a telepeket. Továbbá az építési hitelek nem tartalmazzák a közművesítéshez szükséges beruházások járulékos költségeit, így azok az illetékes tanácsokat terhelték.³⁵

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Párt Végrehajtó Bizottsága 1965 májusában értékelte a 1961. június 20-i PB-határozat végrehajtását. Az előterjesztés számottevő eredményekről nem tudott beszámolni; a legsúlyosabb nehézségek továbbra is a telep felszámolás terén adódtak.³⁶ Ennek ellenére mégis meglehetősen kedvezően értékelték a párthatározat végrehajtását: „A VB. megállapítja[,] hogy a Politikai Bizottságnak a cigánylakosság helyzete javítására hozott /1961. június 20./ határozata végrehajtásában minden területen komoly eredményeket értünk el megyénkben, főleg az utóbbi években. Az elért eredmények azonban még csak a kezdetét jelentik a megoldandó feladatoknak. Ezért fokozni kell az erőfeszítéseket a Politikai Bizottság határozatában megszabott, és a jelentésben is jelzett megyei feladatok megoldására, azok társadalmi ügyge tételének fokozására.”³⁷

³² A teljesség igénye nélkül lásd bővebben MEZEY Margit: Barlanglakások. *Zöld Kereszt*, 1934/8. 211–222.; BAKÓ Ferenc: *Bükki barlanglakások*. Hermann Ottó Múzeum, Miskolc, 1977. 31–34.; MEDNYÁNSZKY Miklós: *Magyarországi barlanglakások*. Terc Kiadó, Budapest, 2009. 175–177.; KISS Gyula: Nosztalgia és remények. Tibolddaróc–Kács. *Borsodi Szemle*, 1982/3. 37–39.

³³ Az I. jelű títusterv bekerülési költsége 72 000 forint volt, ez egy 18 m²-es szobát, egy 12 m²-es konyhát, egy 3 m²-es kamrát és egy 2 m²-es előteret tartalmazott.

³⁴ BAZML XXIII-2a 74/1965.

³⁵ BAZML XXIII-2a 74/1965.

³⁶ BAZML XXXV-1 6. d.

³⁷ BAZML XXXV-1 6. d.

Összegzésképpen megállapítható, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében már az 1961-es párthatározatot megelőzően is foglalkoztak a cigány lakosság helyzetével. Vendégh Sándor az 1959. november 23-án elhangzott beszéde – melynek gépelt változatát elküldték a megyének – jelentős szerepet töltött be mind országos, mind megyei szinten. A központi szervek, illetve megyei tanácsok ténylegesen ettől kezdődően foglalkoztak egy megadott irányvonal mentén a kérdéssel. Az említett beszéd elemeit is tartalmazó 1961-es párthatározat hivatalosan is lefektette a teendőket, valamint a cigánysággal kapcsolatos ideológiai állásfoglalást. Végrehajtása során rövid időn belül szembesült a pártállam és Borsod-Abaúj-Zemplén megye a feladat nehézségével, különösen az úgynevezett „szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolása” terén.

Dokumentumok³⁸

1. sz. dokumentum³⁹

Magyar Szocialista Munkás-Paraszt Kormány Elnökhelyettese

Szám: 1-72/1961.I.

Valamennyi megyei, fővárosi, megyei jogú városi
Tanács VB. Elnökének
Székhelyén.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tárgyalta a cigány lakosság elmaradott rétegeinek helyzetét és annak megjavításával kapcsolatos feladatokról határozatot hozott. A határozat végrehajtása érdekében a végrehajtó bizottságnak a következő intézkedéseket kell tenni:

I.

1./ A cigány lakosság állandó munkába helyezését biztosítani kell. A még nem csekély-számú kóborló elemet helyhez kell kötni, munkához kell juttatni. Munkába állításukat ott kell megoldani, ahol élnek. Városokban elsősorban az iparban helyezték el őket. Községekben a termelőszövetkezetekben történő foglalkoztatásukról kell gondoskodni. A jelenleginél lényegesen nagyobb munkalehetőséget kell biztosítani számukra az állami gazdaságokban is. Nevelésüket elsősorban a munkahelyeken kell megszervezni.

2. / Intézkedni kell arról, hogy a rendszeresen dolgozó cigányokat lakásigénylésnél az egyéb lakásigénylőkkel egyenlően bírálják el. A cigányok saját erőből történő építkezését az eddiginél fokozottabban kell elősegíteni /kedvezményes házhelyek, társa-

³⁸ BAZML XXIII-2a 243/1962.

³⁹ BAZML XXIII-3a 243/1962.

dalmi munka szervezése közöttük, selejtes bontásból származó építőanyagok kedvezményes áron történő juttatása, stb./.

3./ A cigánytelepek megszűnéséig fokozottabb mértékben gondoskodni kell azok kommunális ellátottságának növeléséről. Fokozni kell az egészségügyi ellenőrző és felvilágosító munkát.

4./ A cigány gyermekek iskolai nevelésére nagyobb figyelmet kell fordítani. Meg kell szervezni – ahol szükséges – az átmeneti jellegű, túlkoros osztályokat. Törekedni kell arra, hogy a cigány gyermekek is elvégezzék az általános iskolát és mind többen nyerjenek közülük szakképzettséget. Küzdeni kell az írástudatlanság ellen. A cigány lakosság számára alapismereti tanfolyamokat kell szervezni. A társadalmi, politikai, kulturális életbe be kell őket vonni.

II.

1./ A cigány lakosság átnevelésével kapcsolatos munka megszervezését, koordinációját a művelődésügyi miniszter biztosítja. Ennek előmozdítására országos szinten társadalmi bizottságot hoz létre.

2./ A fővárosban, megyékben, megyei jogú városokban a művelődésügyi /oktatási/ osztályok lássák el az ezzel kapcsolatos feladatokat. Az osztály e munkájában fokozottan támaszkodjék a művelődésügyi állandó bizottságokra, mivel az állandó bizottságok tevékenysége nagyban hozzájárulhat, ahhoz, hogy az ilyen irányú munka társadalmi üggyé váljék.

3./ Azokon a helyeken ahol a tanácsoktól függetlenül működnek – cigánykérdésben – operatív bizottságok, ezeket meg kell szüntetni és tevékenységüket a művelődésügyi állandó bizottság keretében kell biztosítani.

4./ A művelődésügyi osztályok 1962. március 31-ig dolgozzák ki és terjesszék a végrehajtó bizottság elé a cigánykérdés felszámolásának távlati tervét. A terv kidolgozásánál az utasításban foglaltakat érvényesítsék és támaszkodjanak az állandó bizottságok javaslataira.

Elnök Elvtárs az utasításban foglaltakról az alsóbb szintű tanácsok végrehajtó bizottságait tájékoztassa és gondoskodjék ilyen irányú munkájuk rendszeres ellenőrzéséről.

Budapest, 1961. november 8.

Kállai Gyula s. k.
a Magyar Forradalmi Munkás Paraszt- Kormány
Elnökhelyettese

A kiadmány hitelül:
/Simon Istvánné/

2. sz. dokumentum⁴⁰

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács VB. Elnökétől. Miskolc,
Tanácsház-tér 1. sz. Tel.:15-051

2761/1961.Tk.sz.

Tárgy: A cigány lakosság problémáival
kapcsolatos feladatok megoldása

Valamennyi Járási, Járási Jogú Városi Tanács VB. Elnökének,
Megyei Tanács VB. Valamennyi Szakosztály Vezetőjének,
Székhelyén.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tárgyalta a cigány lakosság elmaradott rétegeinek helyzetét, és annak megjavításával kapcsolatos feladatokról határozatot hozott. E határozat végrehajtása érdekében a Végrehajtó bizottságoknak a következő intézkedést kell tenniük:

I.

1./ A cigány lakosság állandó munkába helyezését biztosítani kell. A még nem csekély számú kóborló elemet helyhez kell kötni,

⁴⁰ BAZML XXIII-2a 243/1962.

munkához kell juttatni. Munkába állításukat ott kell megoldani, ahol élnek. Városokban elsősorban az iparban helyezték el őket, községekben a termelészövetkezetekben történő foglalkoztatásukról kell gondoskodni. A jelenleginél lényegesen nagyobb munkalehetőséget kell biztosítani számukra az állami gazdaságokban is. Számolni kell a cigányok szokásaival, hagyományaival, előtérbe kell helyezni a hagyományos cigányfoglalkozási ágakat, vagy az ehhez kapcsolódó területeket. Pl. téglagyáarak, vályogvetés, vasúti pályamunka stb.

A munkába állítás problémái:

Gyakorta halljuk a vállalat, üzem vezetői nem hajlandóak alkalmazni, hivatkozva a terv teljesítésére stb. Mások azzal mentgetőznek, hogy a dolgozók elutasítják a cigányokkal való együttműködést. Sokan arra hivatkoznak, hogy korábban már próbálkoztak velük, de meglógnak, vagy nem dolgoznak, vagy a társadalmi tulajdont nem becsülik. Magától értetődő, hogy mindenekelőtt ezeket a szemléleteket kell felszámolni, mert e nélkül a cigányok elhelyezése nem lehetséges. Nevelésüket elsősorban munkahelyükön kell megszervezni. Megyénkben mintegy 16 304 munkaképes korú cigány él, ebből rendszeresen dolgoznak 5434-en.

2./ Intézkedni kell arról, hogy rendszeresen dolgozó cigányokat lakásigénylésnél az egyéb lakásigénylőkkel egyenlően bírálják el. A cigányok saját erőből történő építkezését az eddiginél fokozottabban kell elősegíteni kedvezményes házhelyet, társadalmi munka szervezése közöttük, selejtes bontásból származó építőanyagok kedvezményes áron történő juttatása stb.

3./ A cigánytelepek megszűnéséig fokozottabb mértékben gondoskodni kell azok kommunális ellátottságának növeléséről. Fokozni kell az egészségügyi ellenőrző és felvilágosító munkát. A cigányságnak jelentős többsége (a vándorcigányokkal együtt mintegy 80%-a) emberhez nem méltó, túlszűfolt kunyhókban laknak. Feltétlenül szükséges a tanácsok és társadalmi szervek figyelmét erre összpontosítani.

4./ A cigánygyermeknek iskolai nevelésére nagyobb figyelmet kell fordítani. Meg kell szervezni – ahol szükséges – az átmeneti jellegű túlkoros osztályokat. Törekedni kell arra, hogy a cigány-

gyermek is elvégezzék az általános iskolát és mind többen nyernének közülük szakképzettséget.

Küzdeni kell az írástudatlanság ellen. A megye cigánylakosságának 80-85%-a vagy egészen, vagy részben írástudatlan. A cigány lakosság számára alapismereti tanfolyamokat kell szervezni. A társadalmi, politikai, kulturális életbe be kell őket vonni.

II.

1./ A cigánylakosság átnevelésével kapcsolatos munka megszervezését, koordinációját a megye területén a művelődésügyi osztályok látják el. Ennek előmozdítására úgy országosan, mint megyei szinten társadalmi bizottságot hoznak létre.

A művelődésügyi osztály a munkájában fokozottan támaszkodjék a művelődésügyi állandó bizottságra, mivel az állandó bizottság tevékenysége nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy az ilyen irányú munka társadalmi üggyé váljék.

2./ Azokon a helyeken, ahol a tanácsoktól függetlenül működnek – cigánykérdésben – operatív bizottságok, ezeket meg kell szüntetni és tevékenységüket a művelődésügyi állandó bizottság keretében kell biztosítani.

3./ A megyei tanács VB. művelődési osztálya 1962. március 31-ig dolgozza ki és terjessze a Végrehajtó bizottság elé a cigánykérdés felszámolásának távlati tervét, az érintett megyei tanács VB. szakosztályvezetőinek, a Hazafias Népfront és a Nőtanács bevonásával. A terv kidolgozásánál az utasításban foglaltakat érvényesítsék és támaszkodjanak az Állandó bizottság javaslatára.

Elnök Elvtárs ez utasításában foglaltakról a községi tanácsok Végrehajtó bizottságait tájékoztassa és gondoskodjék ilyen irányú rendszeres ellenőrzéséről.

Miskolc, 1961. december 5.

Kiadmány hitelül:
Dr. Tóth István sk.
VB. elnök. ea

3. sz. dokumentum⁴¹

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács VB. Művelődésügyi
Osztály,
Miskolc, Tanácsház-tér 1. Telefon: 15-051.

133/1962

Készült: 45 példányban.

Készítette: A művelődési osztály vezetője
a társosztályok közreműködésével.

Jóváhagyta: Csépanyi Sándor MTVB
elnökhelyettese.

Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának.
Miskolc.

Távlati terv a cigányság elmaradott rétegeivel kapcsolatos feladatok megoldására

I.

Borsod megyében élő cigányság száma ma 27.365. Számuk 1953-hoz viszonyítva csaknem megháromszorozódott. A felszabadulás után lényegesen javult a helyzetük. Azonban részben a múlt súlyos örökségeként, részben különös, primitív életmódjukból kifolyólag velük kapcsolatban olyan alapvető problémák vetődnek fel, amelyeken gyorsan, rövid idő alatt még a legsúlyosabb anyagi áldozatok árán sem lehet változtatni. Gyökeres változás csak több évtizedes tervszerű anyagi segítség nyújtással, a nem cigánylakosság körében még meglévő negatív előjelű szemlélet megváltoztatásával és céltudatos nevelő munkával érhető el.

Megyénkben a nagyfokú munkalehetőségek ellenére csak kis hányaduk, mindössze 19 %-uk dolgozik rendszeresen. Pedig a munkaképes cigányok száma meghaladja a 16 ezret, s vannak jó példák arra, hogy jó munkásokká tudnak válni. Foglalkoztatottságuknál fontos figyelembe venni erősen jelentkező

⁴¹ BAZML XXIII-2a 58/1962.

differenciáltságukat /zenészek, erősebb törzsi vonatkozásokkal bíró vándorló cigányok, üstfoltozók, kosárfonók stb./ s az ebből fakadó emberi habitusukat.

Közegészségügyi helyzetük nem megnyugtató a megyében. A 318 cigánytelep 30 %-a kimondottan vizenyős, mocsaras területen települt. Ez kedvezőtlenül hat a lakóépületekre, a lakók egészségére. A helyzetet súlyosbítja a lakóházak állapota, mindössze 23 %-uk nyújt elfogadható képet. A körükben beindított tisztasági mozgalomban érték el számottevő eredményeket. Tetűmentes település csak az összetelepülések 31 %-a. Ivóvízellátás 12 telepen nincs biztosítva, bár víz van, de az ivóvíz egészségtelen. A telepek 27 %-ban egyáltalán nincs árnyékszék, a többiek is kifogásolható. Szeméttárolók kijelölése a telepek zsúfoltsága következtében nehézségekbe ütközik.

Műveltségi színvonaluk alacsony. Természetesen rétegek szerint változik. A cigánylakosság közel 80 %-a részleges, vagy teljes analfabéta. A kötelező oktatásban a cigány fiataloknak csak kb. 40 %-a vesz részt. Így nagyon sok a túlkorosok száma, amely az iskolákban újabb problémát jelent. Tanulmányi eredményeik általában alacsonyak.

Vannak azonban öröndetes kivételek, akik azok közé tartoznak, kik rendszeresen dolgoznak, ezek szemlélete a gyermekeikről való gondoskodást illetően is megváltozik.

Kulturális rendezvények közül a mozik műsorai iránt érdeklődnek a legjobban, van törekvés közöttük arra, hogy az öntevéken művészeti körökben is tevékenykedjenek. Olvasó ember kevés van közöttük.

II.

A helyzetkép rövid felvázolása azt tükrözi, hogy a cigányság legelmaradottabb rétegei problémáinak megoldására irányuló feladatok 3 feladatkomplexum köré csoportosulnak: munka, lakás, művelődés.

A Végrehajtó bizottság a Párt- és Kormányhatározat szellemében a következő intézkedésekért tartja szükségesnek közvetlen és távlati megvalósítása szempontjából:

a./ Közvetlen feladatok:

1./ A járási és községi tanácsok végrehajtó bizottságainak bevonásával fel kell mérni lakhely szerinti bontásban a munkaképesek számát. Ezzel összefüggésben az időskorúak, gyógyíthatatlan betegek és egyéb munkaképtelenség következtében el nem helyezhetők számát is.

E felmérés egyben terjedjen ki a hagyományos foglalkozásokra is, s ahol lehetséges a cigányság lakóhelyén a hagyományos foglalkozást űzők bevonásával különböző KTSZ-ek létrehozását kell szorgalmazni /gyékény és kosárfonó, üstfoltozó, tégláégető. stb./.

Felelős: Munkaerő gazdálkodási osztályvezető

Határidő: 1962. május 1.

2./ Az illetékes tanácsi szakosztályok utasítsák a felügyelők alá tartozó vállalatokat, hogy a munkára jelentkező, vagy hozzájuk irányított cigányokat a párthatározat szellemében fogadják. Általában a szakosztályok tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy a vállalatok vezetőségének szemlélete a cigánysággal szemben alapvetően megváltozzék.

Felelős: A vállalatokat irányító szakosztályok vezetői

Határidő: 1962. április 1.

A Végrehajtó bizottság elnöke ezzel egy időben kérje fel a nagy-közép- és kisüzemek vezetőit, az állami gazdaságok igazgatóságát hasonló intézkedések megtételére.

Felelős: VB. elnöke

Határidő: 1962. április 1.

3./ A cigánylakosság munkába állításával függ össze a nem cigánylakosság szemléletének megváltoztatására való tudatos törekvés.

Ennek érdekében:

a./ Alsóbb fokú tanácsaink az elkövetkező két hónapban tűzék napirendre a cigánylakosság helyzetét. A beszámoló a párthatározat szellemében készüljön el, s azt alapos felmérés, a ci-

gány- és nem cigánylakossággal történő eszmecsere előzze meg. A jövőben a nem cigány lakosság körében végzett felvilágosító munkában tanácsi szerveink, tanácstagjaink járjanak élen.

Oda kell hatni, hogy a nem cigánycsaládok patronálási mozgalmá a már jelentkező jó példák alapján kibontakozzék. Ehhez a társadalmi és tömegszervezetek segítségét is igényelni kell.

Felelős: Járási /Városi/ Tanácsok VB-i

Határidő: 1962. június 1.

b./ A cigánylakosság problémáinak megoldása, a helyes társadalmi szemlélet kialakítása érdekében fel kell kérni a helyi sajtót és rádiót, hogy e felvilágosító munkához a maga sajátos eszközeivel adjon folyamatos segítséget.

Felelős: Művelődésügyi osztály vezetője

Határidő: 1962. március 31._

c./ A helyes szemlélet kialakítását már az általános iskolákban meg kell kezdeni. A művelődésügyi osztály gondoskodik arról, hogy a pedagógusok családlátogatásaikat is használják fel e cél érdekében. Ehhez azonban a pedagógusok egy részének szemléletét is meg kell változtatni.

A művelődésügyi osztály a Nótanácscsal karöltve gondoskodik arról is, hogy a szülők iskoláiban a szülői értekezleteken kapjon teret e kérdéssel való foglalkozás.

Gyermekeink szemléletét pedig az oktató-nevelő munka során alakítsák, formálják a helye[s] irányba.

Felelős: Művelődésügyi osztályvezető

Határidő: 1962. szeptember 1.

2./ a. A cigányság elmaradott helyzetének megjavítását célozza a lakásproblémáik megoldása. Az Építés-Közlekedési osztály tegyen intézkedéseket a faluvégeken lévő putrikból álló cigánytelepek fokozatos felszámolását célzó perspektivikus tervek elkészítésére. Tanácsainknál érvényesítse azt a helyes elvet, hogy a cigányság azon egyedei részére, akik ezt igénylik, a lakosság közze és szétszórta biztosítsanak házépítési lehetőségeket. /Telkek, házhelyek útján./

Felelős: Építés-Közl. Oszt. vezetője

Határidő: 1962. június 1.

b. A cigánytelepek felszámolásáig szükséges a cigánytelepek fokozott egészségügyi ellátása, az egészségügyi felvilágosítás fokozása. Az Egészségügyi Osztály telepekként dolgozzon ki erre konkrét tervet, vonja be a tanácsok közreműködésével a telepek lakóit a tisztasági versenymozgalomba, minden nagyobb cigánytelepen egészségnapot szervezzenek.

Az egészségügyi felvilágosítás munkájába vonják be a vöröskezes aktívákat is.

Községi és járási tanácsaink bízzanak meg a cigánytelepeken tanácsi összekötőt, akik járási, illetve a megyei társadalmi bizottsággal is tartják a kapcsolatot.

Felelős: Egészségügyi osztály vezetője,

Járási Tanács VB. elnökei

Határidő: 1962. június 1.

c. Fokozni kell a felvilágosító munkát a csecsemők helyes ápolása, táplálása érdekében. Ezt már a terhesség idején meg kell kezdeni. E célból a védőnők kötelesek minden egyes terhes anyát a terhesség alatt 8 ízben; minden egyes csecsemőt egy éves korának betöltéséig 16 ízben meglátogatni és oktató jelleggel tanáccsal ellátni.

A felvilágosító munkát fokozni kell a védőoltásokon való részvétel és a különböző szűrővizsgálatokon való megjelenés tekintetében is.

Felelős: Egészségügyi osztály vezetője

Határidő: 1962. ápr. 1. és folyamatos.

d. Városi és községi tanácsaink gondoskodjanak arról, hogy a törvénytelenül, de életközösségi viszonyban élők kapcsolatát törvényesítsék. Ennek formájául használják fel a családi és társadalmi ünnepek módszereit.

Felelős: Járási és Városi Tanács VB. Elnökei

Határidő: 1962. aug. 20 és folyamatos.

e. A VB. utasítja a művelődésügyi osztályt, hogy mérje fel telepek és lakóhelyek szerint a járások útján a részleges és teljes analfabéták számát, valamint kor és nem szerinti megoszlását.

Felelős: Művelődési osztály vezetője

Határidő: 1962. augusztus 1.

f. Gondoskodják a művelődési osztály arról járási könyvtárainak útján, hogy ahol a feltételek megvannak – helyezzenek ki könyveket a cigánytelepekre, vagy a művelődési autó hatáskörébe vonják be a telepeket.

A művelődésügyi osztály hívja fel a népkönyvtárasokat, hogy a községekben letelepedett cigánycsaládokat külön keressék fel és vonják be a könyvtár olvasói közé.

Az olvasottság irányításában a differenciáltság és a fokozatos-ság elvét be kell tartani.

Felelős: Művelődésügyi osztály vezetője

Határidő: 1962. szept. 1. és folyamatos.

g. Ott, ahol a feltételek megvannak /rátermettség, kulturáltság stb./ a cigány fiatalok számára vagy külön művészeti köröket kell szervezni, vagy be kell vonni őket a már működő körökbe. Ennek kapcsán a nyár folyamán szakemberek útján fel kell kutatni kulturális hagyományait, s a lehetőségekhez képest anyagi támogatást is kell nyújtanunk számukra.

Felelős: Művelődésügyi osztály vezetője

Határidő: 1962. szeptember 1.

h. A következő év népművelési munkájának irányelveinél különös gonddal kell kezelni a cigányság szakmai – és általános műveltségének emelését. /Klubestet a cigányok számára; előadás-sorozatok szervezését, amelyek a szocialista együttélés, a szocialista erkölcs /munkaerkölcs/ szocialista egészségvédelem tárgyköréből vegyék témáikat./

A lakosság széles rétegei számára tervezendő propaganda munkában is érvényre kell juttatni a cigánysággal való együttélés problematikáját.

Felelős: Művelődésügyi osztály vezetője

Határidő: 1962. szeptember 1.

b./ Távlati feladok

i. Végrehajtó Bizottság utasítja a munkaügyi osztály vezetőjét, hogy a munkaerő irányító irodákban bejelentett munkahelyek és egyéni igények alapján, a munkára jelentkezett dolgozók közül a cigány dolgozókat a nem cigányokkal egyenrangúan közvetítsék ki.

A VB. utasítja a munkaügyi osztály vezetőjét arra is, hogy kísérje figyelemmel a tanácsi vállaltok és nem tanácsi vállalatok, állami gazdaságok, tsz-ek munkaerő gazdálkodási tevékenységét és érvényesítse a közvetlen feladatok közzé felvett irányelveket, a rendellenességeket negyedévenként a VB-nek jelentse.

Felelős: Munkaügyi osztály vezetője

Határidő: negyedévenként a negyedév utolsó hete.

j. A vándorlás megszüntetése, a helyhez kötés alapvető feltétele annak, hogy a lakóhely szerinti foglalkoztatás elve érvényesüljön. E kérdés megoldásában kérni kell a BM Rendőr főkapitányság, a Kiszöv. segítségét /különböző KTSZ-ek létrehozására/, az építőipar, vállalatok, üzemek, stb. segítségét a foglalkoztatottság érdekében.

Felelős: Munkaügyi osztály vezetője

Határidő: 1963. május 1.

k. A Végrehajtó Bizottság fontosnak tartja a cigánytelepek fokozatos felszámolását. Úgy kell ennek megteremteni a feltételeit, hogy az elkövetkező 5 év alatt legalább 30 %-a felszámolásra kerüljön.

Ennek érdekében már gondoskodni kell arról, hogy a rendszeresen dolgozó cigányokat a lakásigénylésnél az egyéb lakásigénylőkkel egyenlően bírálják el.

A cigányok saját erőből történő építkezését az eddigieknél fokozottabban kell elősegíteni. /Kedvezményes házhelyek, selejtes bontásból származó építőanyagok kedvezményes áron való juttatása; közöttük társadalmi munka szervezése útján. /A 155/1951./ VIII.14./ M.T. rendelet alapján törekedni kell arra, hogy azok, akik

megérdemlik házhelyeket ingyenes örökhasználatba kaphassanak.

Az Építés-közlekedési Osztály a VB. elnöke útján tegyen előterjesztést a hivatkozott rendelet 1.§./2/ bekezdésének ilyen értelmű kiegészítésére, hogy az állami gazdaságokban és a tsz-ben dolgozó korszerű lakásépítkezés előmozdítása érdekében ingyenes örökhasználatba házhelyeken legyen részesíthető.

Az előterjesztésben térjen ki arra is, s indokolja meg, hogy a hivatkozott rendelet 2§. a/, b/ pontjában megállapított határidőket is módosítsák.

Felelős: Építés-és Közlekedési o. vezetője, az
Igazgatási o. vezetője

Határidő: 1962. április 10.

l. Az Egészségügyi Osztály a közvetlen feladatokban megszbott feladatok folyamatos vitele mellett gondoskodjék arról, hogy a telepekről kiváló, a községekben építeni akarók lakásai a közegészségügyi követelményeknek mindenben megfeleljenek. Az építési engedélyek kiadásánál az egészségügyi szervek működjenek közre.

Felelős: Egészségügyi és Építés-közlekedési osztály vezetője

Határidő: 1965. március 31.

m. A magukkal tehetetlen és hozzátartozó nélküli öregeket, nyomorékokat szociális intézményekben kell elhelyezni. Fokozottan meg kell teremteni ennek reális lehetőségeit.

Felelős: Egészségügyi osztály vezetője

Határidő: 1965. szeptember 1.

n. A Művelődésügyi Osztály fokozottabban gondoskodjék a cigányszármazású állami gondozott gyermekekről, a leányanyák gyermekeinek elhelyezéséről. Az osztály ebből a szempontból is szorgalmazza a férőhelyek gyarapítását az intézményekben, vagy újabb intézmények létrehozására tegyen javaslatot.

Felelős: Művelődési osztály vezetője

Határidő: Minden év december 1.

o. A 4/e pontban elrendelt felmérés adataitól függően 1962/63. tanévben szélesebb alapokon meg kell kezdeni a részleges és teljes analfabetizmus felszámolását a cigányság körében. Ennek érdekében előadói csoportokat kell a járások útján létrehozni. A 2. öt éves tervben ezt a problémát meg kell oldani.

Felelős: Művelődésügyi oszt. vezetője

Határidő: 1965. szeptember 1.

p. A cigánygyermek iskolai nevelésére nagyobb gondot kell fordítani. Meg kell szervezni, – ahol lehetséges – az átmeneti jellegű túlkoros osztályokat. Törekedni kell arra, hogy a cigánygyermek is elvégezzék az általános iskolát. A szorgalmas, jó tanulót ki kell emelni, elő kell segíteni továbbtanulásukat, vagy ipari tanuló intézetekbe való bejutásukat.

Felelős: Művelődésügyi osztály vezetője

Határidő: 1963. szeptember 1.

r. A cigányság kulturálódásában is igen komoly szerepet játszanak a rádió, a televízió, a könyv, – Kereskedelmi szerveink biztosítsák ezek részletfizetésre történő megvásárlását azoknak részére, akik munkahelyükön jól, becsületesen dolgoznak, szocialista emberhez méltó társadalmi és emberi életet élnek. Ezt a cigánysággal megfelelő módon tudatosítani kell.

Felelős: Kereskedelmi oszt. vezetője

Határidő: 1963. december 31.

s. A jelen intézkedési tervben meghatározott közvetlen és távlati feladatok végrehajtása érdekében a Végrehajtó Bizottság a következő szervezeti intézkedéseket tartja fontosnak:

1./ A Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága mellett létrehozott társadalmi bizottság kísérje figyelemmel és segítse a járások /városok/ hasonló jellegű tevékenységét. A bizottság egy-egy tagja patronáljon egy-egy járási bizottságot, segítse és ellenőrizze a járási intézkedési terv végrehajtását.

Felelős: Művelődési osztály vezetője

Határidő: 1962. április 15.

2./ A Végrehajtó Bizottság utasítja az érintett szakosztályokat, hogy a jelen intézkedési terv alapján készítsék el osztályuk hatáskörébe eső feladatok konkrét, részletes tervét. Utasítsák az alsóbb fokú szakigazgatási szerveiket is hasonló terv készítésére.

Felélő: érintett szakosztályok vezetői

Határidő: a megyei szakosztályok részére

1962. április 15., az alsó fokúak részére:

1962. máj. 1.

3./ A Végrehajtó Bizottság utasítja a járási /városi/ tanácsok VB. elnökeit, hogy az 1961. december 15-én kelt 2761/1961.Tk. sz. alatt tárgyban kiadott elnöki utasítás alapján már elkészített járási /városi/ intézkedési terveiket a megyei intézkedési terv feladataival egészítsék ki, illetve módosítsák.

Egyben utasítsák a községi tanácsok végrehajtó bizottságait, hogy készítsenek távlati intézkedési tervet a cigányság problémáinak megoldására.

Felélő: Járási /Városi/ Tanácsok VB. elnöke

Határidő: járások, városok részére 1962. május 1.

községek részére: 1962. június 1.

4./ A Végrehajtó Bizottság a Párt- és Kormányhatározat szellemében felkéri a Pártbizottságokat, a társadalmi- és tömegszervezeteket, a Kiszöv.-öt, hogy a jelen intézkedési terv feladatainak végrehajtásához maximális segítséget adni szíveskedjenek.

Minden törekvésünk arra irányul, hogy a megyében élő cigányság számára intézményesen biztosítsuk a jogot, a lehetőséget és segítséget ahhoz, hogy előítélet és megkülönböztetés mentesen fektethessék új alapokra életüket.

Miskolc, 1962. március 13.

A kiadmány hitelül s.k.
Hetényi György s.k.
osztályvezető.

P.H.

4. sz. dokumentum⁴²

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács VB. Elnökétől,
Miskolc, Tanácsház tér 1.

Elnöki jelentés

a VB. határozatok végrehajtásáról a VB 1962 december 4-i ülésére:

Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának!

Helyben.-

243/5/Tk.94/VB.1962/márc.20./sz. Határozat

Tárgy: A cigánylakosság problémáival kapcsolatos feladatok megoldására készített terv jóváhagyása.

Tárgyi határozat menet közbeni végrehajtásáról és az ellenőrzés tapasztalatairól az érdekelt szakigazgatási szervek az alábbiakban számoltak be:

Munkaerő gazdálkodással kapcsolatos feladatok végrehajtása; 1962. I. félévében a munkára jelentkező cigányok száma 870 fő volt, melyből 532 fő lett munkába helyezve. Nem nyert elhelyezést 338 fő. A cigányság elhelyezésére tett intézkedések következtében, valamint munkalehetőségek növekedése lehetővé tette, hogy a II. n. évben a munkába helyezett aránya a munkát keresőkhöz viszonyítva emelkedjen. Míg az első negyedévben a munkát keresőknek csak mintegy 50 %-át tudtuk munkához juttatni, addig a II. n. évben ez az arány 68 % volt.

A cigányság munkába helyezését nagymértékben megnehezíti az, hogy a munkában válogatnak, olyan igényekkel lépnek fel, mely képességeiket meghaladja, vagyis a képzettségeiknek megfelelő munkát sok esetben nem fogadják el. Gyakran előfordul, hogy a munkára jelentkező olyan betegségben szenved, hogy az orvosi

⁴² BAZML XXIII-2a 61/1962.

vélemény szerint nem helyezhető a meglévő munkahelyre. Egyes vállalatok munkába közvetítés esetén minőségi kifogásokkal élve nem tartják megfelelőnek, így ezért nem alkalmazzák munkára. Ezek a minőségi kifogások főleg a testi gyengeség esetén állnak elő, amikor a vállalatok úgy látják, hogy a termelést biztosítani nem tudják a munkára közvetített dolgozókkal. Ezek a minőségi kifogások azonban nemcsak a cigány származású dolgozókra vonatkoznak, hanem egyéb származású munkaerőre is. Ezek a kifogások ezért állhatnak elő, mivel a munkaerő kínálat lehetővé teszi a vállalatoknak a munkaerőkben szinte a tetszés szerinti válogatást.

A vállalatok hozzáállása a cigány dolgozók munkába állításához az elmúlt évekhez képest sokat javult az elmúlt hónapokban. Nincsenek olyan megnyilvánulások, hogy a cigányokat származásuk miatt nem alkalmazzák munkára. E hozzáállás következtében az elmúlt negyedévben sem vált szükségessé, hogy a vállalatok vezetői ellen eljárást kérjünk.

Az illetékes szakosztályok vállalataik vezetőinek figyelmét nyomtatékosan felhívtuk arra, hogy a munkára jelentkező, vagy hozzájuk irányított cigányokat a párthatározat szellemében fogadják. Ennek az utasításnak végrehajtását az Építés- Közlekedési osztály, az ipari osztály is megvizsgálta. A tapasztalatok mind a tatarozó Vállalatnál, mind a Vastömegcikk-gyártó Vállalatnál, a szalonnai mészüzemben az, hogy a gazdasági vezetés részéről a feladatokat megértik. Problémát csak az jelenti, hogy gyakori közöttük az önkényes kilépés.

Alakásproblémákkal kapcsolatban: Az Építés- Közlekedési osztály intézkedésére kialakulóban van egy sor követendő gyakorlat a községekben, viszont van olyan tapasztalat is, pl.: Hejőszalontán, stb., ahol még mindig a periferikus megoldás mellett foglaltak állást. Sajnos a házépítés és házhelyjuttatás még mindig csak az OTP-n keresztül vásárlás útján történhet. S a probléma az, hogy a kijelölt házhelyeket nem tudják megvásárolni.

Az Építés- Közlekedési osztály felmérte az ivóvíz ellátás iránt szükséges hitelszükségletet, amely szerint 1963-ra 670.000 Ft., 1964-re 980.000 Ft., 1965-re 830.000 Ft., a szükséglet. Felújítás 1963-ra 343.000 Ft.

Az egészségügyi vonalon: A cigánylakosság elmaradott rétegeinek megsegítése érdekében anya- és csecsemővédelem terén a cigányterhes asszonyok fokozott védelmét rendeltük el és ennek megfelelően védőintézetek védőnői minden terhes asszonyt 10 ízben látogatnak meg, emellett szülés után a csecsemőt sűrűn látogatják felvilágosítás eredményeképpen jelentkezik, hogy a többség a kórházat fokozottabban veszi igénybe, ott azonban, ahol kellő meg nem értés mutatkozik, lehetőség szerint kisegítésképpen más területről védőnőket osztunk be szolgálatra, hogy a zárkózottságot feloldjuk. Július és augusztus hónapban kiosztásra kerülő tejpor akció során elsősorban a cigánylakoságnak nyújtottunk segítséget a gyermekek megfelelő táplálása érdekében. A D-vitamin akciót szintén propagáljuk az angolkór leküzdése érdekében.

A magunk területén a rendelkezésünkre álló eszközöket igyekszünk érvényesíteni a cigánylakosság körében rendszeresen.

A KÖJÁL 1962. július 20-án valamennyi járás felé leadta a részleteiben kidolgozott intézkedési tervet, mely kitért az egészségügyi felvilágosítás és nevelés, a cigánylakosság élelmezés-egészségügy vonatkozásában teendő intézkedésekre, a cigánytelepek település egészségügyi viszonyainak megjavítására, járványügyi helyzetük és szociális helyzetük megjavítására és utasítást adott a Járási tanácsok VB egészségügyi csoportjai felé, hogy nyújtsanak szakmai segítséget megfelelő lakások építésének tervezéséhez.

Állomásunk az intézkedési terv végrehajtásáról és a felmerült akadályokról 1962. október 20-i határidővel kért jelentést a járási egészségügyi csoportoktól.

A határidő letelte előtt a folyamatos menet közbeni ellenőrzés alkalmával az alábbiakat tapasztaltuk;

Sátoraljaújhely városi tanács határozatilag elrendelte az árnyékszékek javítását, szeméttároló létesítését az 1961 évi tisztasági verseny díjából, de közben ezt visszavonta és így a munkálatok nem lettek elvégezve.

Ózd városi tanács intézkedéseket tett a kutak karbantartására, más jellegű intézkedést nem tett és f. évben nem szándékozik tenni.

Mezőkövesd járásban Bogács községi tanács hitelt kért árnyékszék építésére, Szomolya, Szentistván községi tanács ösztökéli a lakosságot árnyékszékek építésére, Mezőkövesden megcsináltatták a háromfülkés árnyékszék ajtóit és Sály községi tanács is hitelt kért 2 db. árnyékszék megépítésére.

A művelődésügyi vonalon: Az analfabéták felmérése a nyár folyamán megtörtént. Eszerint a férfiak száma; 3144, a nők száma; 3943 fő. A tanfolyamok szervezését a járási művelődésügyi osztályok irányítják, szervezik és az ősz folyamán indulnak be.

A gyermekek iskoláztatásának biztosítása érdekében a tanácsok általában a törvényességet betartják. Előfordulnak túlzott adminisztratív intézkedések, fenyegetőzések /Hejőbába/, amikor nem egyedileg bírálják el a mulasztásokat, mert nem mindig a hanyagság oka a mulasztásoknak. Ennek ellenkezője is érvényesül, a liberalizmus, az elnézés.

Az intézkedési terv népművelési vonatkozású részét a művelődésügyi osztály az 1962/63 évre kiadott közös irányelvek közé bedolgozta és kiadta.

A járási, városi tanácsok végrehajtó bizottságai az elmúlt hónapok alatt VB. üléseken megtárgyalták a cigányság helyzetét. Sok helyen a hozott határozatok nagyon általánosak voltak. Általában pozitív az, hogy ismerik a helyzetet részleteiben és ha a párthatározat szellemében konkrét határozatokat hoznának, nagyobb és gyorsabb eredményeket érnének el.

F. hó 14-én a miskolci Rádió egyórás műsort sugárzott a cigányság problémáiról, a társadalom szemléletének velük szemben való kialakulásáról, ennek pozitív és negatív vonásairól.

Egyes üzemekben kialakulóban van egy olyan gyakorlat, amely szerint összehívják a cigányokat, igyekeznek hatni rájuk, hogy ne tőrjenek maguk között munkakerülőket. A mezőcsáti járási termelőszövetkezetekben speciális brigádokat hoztak létre. Az egészséges munkaerőköls kialakítására pozitívan hatott az a gyakorlat is, amikor egy-egy községben összehívják őket, beszélgetnek velük társadalmi szerepükről, problémáikról a járás vezetői, s amit lehet ott helyben elintézik. A rendőrkapitányság illetékes szervei,

több olyan intézkedést tettek, amelyek a vándorlás csökkentésére irányultak. Így több vándorló kóborló cigánynak elintézték, hogy a MÉH vállalat foglalkoztassa őket. A pénzügyi osztály adócsoportja felmérte a lovak számát, kiderült hogy 90 %-ának nem volt járlatlevele. Amikor ezt megkövetelték igyekeztek a lovaktól megszabadulni, így a vándorlások csökkenéséhez ez is hozzájárult.

5. sz. dokumentum⁴³

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács VBM Művelődésügyi Osztály
Miskolc, Tanácsház tér 1. Telefon: 15-051.

53446/1964. sz.

Készült: 45 példányban.

Készítette: Művelődési Osztály vezetője.

Megbeszélve, egyetért: Munkaügyi,

Építési, Egészségügyi Osztály vezetője

Látta: Varga Gáborné vb. elnökhelyettes

Jelentés

megyénk cigánylakosságának helyzetéről

A Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1962. év márciusában e tárgyban készített távlati terv menet közbeni végrehajtását 1962. december 4-i ülésén tárgyalta meg. Megállapította, hogy megyénk cigánylakossága

- állandó munkába állítása
- a lakáskörülmények megoldása

⁴³ BAZML XXIII-2a 71/1964.

- egészségügyi helyzetük javítása
- kulturális nevelésük vonatkozásában

kezdeti eredmények születtek. Bár a megoldandó feladatok sok évre szólnak, a gyorsabb előrelépés azonban további alapos és körültekintő munkát igényel. Felhívta az alsóbb fokú tanácsok és illetékes szakigazgatási szervek figyelmét a konkrét intézkedések megtételére.

Megyénk cigánylakosságának jelenlegi helyzetéről a következőkben számolunk be:

a/ A munkaképes cigánylakosság kb. 30 %-a állandó munkaviszonyban van. További 25-30 % rendszertelenül alkalmi munkát végez. Az állandó munkaviszonyban lévők főleg az építőiparban, ipari üzemekben és mezőgazdaságban dolgoznak, de a tsz. tagok száma közülük igen kevés. Az 1963-ban munkára jelentkezett 2300 főből elhelyezést nyert 1500 fő; a jelentkező férfiak 60 %-a, a nők 42 %-a.

Az állandó munkahellyel rendelkezők körében megindult a fejlődés. Anyagi erőikhez mérten viszonylag megfelelő lakásokat építenek és bútorral rendezik be. Gyermekeiket rendszeresen járatják iskolába, maguk is igyekeznek pótolni elmaradásukat.

Munkába állításuk, állandó munkahelyhez való kapcsolásuk általában nehéz. A részükre felkínált munkahelyek általában távol esnek lakóhelyüktől, szakképzettségük nincs, így a nehéz fizikai segédmunka marad részükre. A bejárást nehezen tudják megszokni és sok esetben nincs erős kitartásuk a munkavégzésre.

b/ Lakáshelyzetükben – néhány kivétellel – lényeges javulás még nem történt. A felsőzsolcai lakásépítések megvalósításában a Megyei Tanács komoly anyagi támogatást nyújtott. Több községi tanács tett intézkedést a telepek egészségügyi feltételeinek javítására, de a helyzet alapvetően nem változott meg.

Hátráltatta a lakásépítkezéseket az is, hogy építési engedélyt csak abban az esetben kaptak, ha házhellyel rendelkeztek és az építkezés költségének bizonyos százaléka vagy anyagban vagy pénzben megvolt.

Gyökeres változást jelent a Kormány 2014/1964. /V.4./ számú határozata, amely 15 éves távlatban határozza meg az egészségtelen telepek felszámolását.

A rendelkezés megjelenése után az Építési és Közlekedési Osztály megbeszélésre hívta meg a járási /városi/ tanácsok elnökeit. Július 10-ig a telepek helyzetét felméri és felszámolásukról tervet készítenek. Az ÉM. jóváhagyása után megkezdik a végrehajtást. Még ebben az évben kb. 65 lakást építenek fel, amely kizárólag a barlanglakások felszámolását célozza. Utána folyamatosan a telepekre is sor kerül.

Az utóbbi időben bizonyos fejlődés tapasztalható egészségügyi vonatkozásban a cigánylakosság körében. Több telepen állami társadalmi segítséggel WC, szeméttároló, kút építését kezdték meg és néhány helyen már be is fejezték. Sok telepen már kigyuladt a villany.

A gyermekhalandóság nagymértékben csökkent, ami felvilágosító munkának, a kórházakban és szülőotthonokban történő szüléseknek és utána az ellenőrzéseknek köszönhető. Azonban a tudatlanság betegsége, a babona még mindig szedi áldozatait. Csökken ugyan a tetves telepek száma, de a 379 telep közül még mindig 140-150 telepen található a fertőzést terjesztő féreg. E téren az igénytelenség, a lustaság az ok, amit türelmes felvilágosító munkával meg lehet és meg kell változtatni.

A megye cigánylakosságának 8-10 %-a gyógyíthatatlan betegségben szenved. Nagyon sok a tbc-s és a fertőzőes megbetegedés, amely bizonyos mértékben lakásviszonyukból és a telepek egészségtelen környezetéből adódik.

A felnőtt lakosság kb. 80 %-a írástudatlan. Az iskolaköteles gyermekek közül is csak 20-25 % jut el a felsőbb osztályokba. A felnőttek tanulását negatív irányban befolyásolta az, hogy az analfabétákat nem viszik be katonának. Az idősebbek nagy része úgy „oktatta” gyermekeit, hogy „ne tanulj meg írni, mert az írás sok mindenre kötelez /katonaság, törvénytudás, szabályok betartása, stb./ és abból sok bajod lesz.”

A VB. határozat után megindult erőteljesebb felvilágosító munka már érezteti hatását. A gyermekek nagy része már rendszeresen jár iskolába, de még mindig sok a túlkoros, kevés a középis-

kolába járók, az ipari tanulók és a mezőgazdasági szakmunkát tanulók száma.

A felnőttek közül évente 900-1000 fő jelentkezik alapismereti /I-II./ tanfolyamokra. Sajnálatos, hogy mire vizsgára kerül sor, számuk kb. 50 %-ra csökken. Ez évben a 950 jelentkezett hallgatóból 450 vizsgázott.

Akik megismerkedtek a betűkkel, több esetben előfordult, hogy jelentkeztek a könyvtárakban, mint olvasók és művelődési otthonok művészeti csoportjaiban is tevékenykednek /pl. Encsen, Ózdon, Mucsonyban, stb./ Örvedetes nagymérvű moziba járásuk.

Helyes gyakorlat alakult ki a népművelésben az utóbbi évben. Több művelődési otthonban előadássorozatot tartottak a cigánylakosság részére, amelyeket filmvetítéssel kapcsoltak össze / Szikszó, Alsózsolca, Gesztely, Nagycséc, stb./. Ezeken kívül az elmúlt népművelési évadban 60 előadás, közös beszélgetés zajlott le, amelyeken a munkaerőkölc, a szocialista együttélés szabályairól volt szó.

A művelődésügyi osztály 2 cigány aktívja rendszeresen járta a megyét hasonló céllal, közben sok apróbb problémát is összegyűjtöttek, amelyek nagy részét meg is oldották.

A soron következő feladatok:

1/ Tovább kell bővíteni a munkalehetőségek felkutatását, lehetőleg lakóhelyeiken vagy azok közelében. A termelőszövetkezeteknek biztosítani kell, hogy rendszeresen kapjanak előleget és lehetőleg sajátosságaiknak megfelelő munkakörben nyerjenek beosztást /pásztorok, állattenyésztők, fogatosok, stb./.

A szakszervezetek ne csak munkába állításig kísérik figyelemmel útjukat, hanem látogassák meg őket munkahelyeiken is, tartsák a kapcsolatot az üzemekkel is. A munkavállalás még csak az első lépés, utána a munkában maradás, meggyökerezés a nehezebb. Ehhez kell részükre több segítséget adni. A vállalatok ez irányú tevékenységét fokozottabban kell ellenőrizni és ahol származásuk miatti hátrányos megkülönböztetés tapasztalható, kövesse szigorú felelősségre vonás.

A cigánylakosság munkába állításával és általában problémáik megoldásával függ össze a nem-cigány lakosság szemléletének

megváltoztatására való tudatos törekvés. Az ebben való közreműködést tekintse minden társadalmi és tömegszervezet, valamennyi intézmény feladatának.

2/ A Kormány előbb említett határozata a szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolásáról, alapvetően megváltoztatja és meggyorsítja a cigányság jelenlegi rossz lakásviszonyait. Ezzel kapcsolatban a Megyei Tanács már adott ki konkrét intézkedéseket. A rendelet végrehajtását hassa át humánus szemlélet.

Ne új telepeket hozzunk létre, hanem a községben, városokban szétszórta, a többi házak közé beékelve kapjanak telket és ott építkezzenek. E vonatkozásban meggyőző, felvilágosító munkát kell végezni a nem-cigány lakosság körében is.

A rendelet végrehajtásában tartsuk szem előtt, hogy az nemcsak a lakáskérdés megoldását célozza, hanem jelentősége az állandó munkavállalás szempontjából is nagyon fontos.

Kezdetben még lesznek olyanok, akik húzódozni fognak a cigánylakosok közül a kölcsön igénybevételétől. Szükséges, hogy 1-2 újonnan épített és jól berendezett lakásba elvigyük őket és mutassa meg munkájának gyümölcsét. A népművelés is kapcsolódjon a munkához a lakáskultúra terjesztésével.

3/ Az egészségügyi helyzetükben mutatkozó fejlődés ellenére még mindig sok a tennivaló. A telepeket is be kell vonni a „Tiszta udvar, rendes ház” mozgalomba. Meg kell szervezni a telepeken is a tisztasági mozgalmat. Értékelésében ők is vegyenek részt és a lehetőségekhez mérten csekély jutalmat is ki kell tűzni.

A felvilágosító munkát tovább kell fokozni a terhesség magiszakításával kapcsolatban. Meg kell értetnünk velük, hogy a sok gyermek milyen nehéz gazdasági helyzetet hoz a családra, s inkább a meglévő gyermek gondozását, tisztántartását, emberhez méltó felnevelését biztosítsák.

Az egészségőrök legfontosabb feladata a tetűmentes telepek számának növelése legyen. Több egészségügyi előadást, filmvetítést kell tartani részükre. Az iskolás gyermekeket lehetőleg nap-

köziben kell elhelyezni, hogy minél kevesebb időt töltsenek az egészségtelen és káros hatásokat nyújtó telepeken.

Fel kell készíteni a cigánylakosságot, hogy mire a telepek felszámolása megkezdődik és új lakásokba költöznek, a maradiság, a múlt káros öröksége is lényegesen csökkenjen, hogy a megváltozott környezetben megváltozott emberek kerüljenek és éljenek.

4/ Az általános iskolai tankötelezetteknel a pedagógusok, a társadalmi és tömegszervezetek rendszeresen végezzenek családlátogatásokat. Meggyőző, felvilágosító munkával el kell érni, hogy a beiratkozott tanulók végezzék is el a VIII. osztályt. A már túlkorosak részére több túlkoros osztályt kell szervezni.

Az írás-olvasást megtanult cigánygyermeket be kell kapcsolni az analfabetizmus felszámolásába. A gyermekek jobban tudnak hatni a szülőkre és otthon megtaníthatják őket írni, olvasni. Az alapismereti tanfolyamok hallgatóival is többet kell foglalkozni otthon és a munkahelyeken is, hogy a nagymérvű lemorzsolódást megakadályozzuk.

A következő népművelési évadban minél több községben előadásokat közös beszélgetéseket kell részükre tartani a munkaerkölcs, a szocialista együttélés szabályairól, egészségügyi témákból.

A fejlődő klubmozgalom keretében ne elkülönítve hozzanak létre cigányklubokat, hanem a lakossággal közösen művelődjenek, szórakozzanak. Hasonlóan kell eljárni a műkedvelő művészeti csoportoknál is. Ezzel párhuzamosan fokozni kell a nem-cigány lakosság körében a múlt káros előítéleteinek felszámolását, amelyet szintén társadalmi ügyvé kell tenni.

Miskolc, 1964. június 30.

Dr. Hetényi György s. k.
osztályvezető

D249901

6. sz. dokumentum⁴⁴

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács Vb. Építési- Közlekedési és Vízügyi Osztály, Miskolc, Tanácsház tér 1. sz.

42.664/4/1965.Ép. o.

Készítette: MTVB. Építési, Közl. és
Vízügyi Osztály.

Látta:Dr. Ladányi József vb. elnök.

Beszámoló jelentés

a szociális szempontból nem megfelelő lakótelepek
felszámolására az építési, közlekedési és víz-
ügyi osztály által tett intézkedésekről.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye szociális szempontból nem megfelelő telepeinek felmérését az építési, közlekedési és vízügyi osztály 1964 évben elvégezte. Megyénk területén 4.350 db. lakást és 5.006 család, 23.793 lakossal lakik ilyen telepeken. Ebből 2.537 család rendelkezik állandó munkaviszonnyal.

Ezen telepek a minimális egészségügyi követelményeket sem elégítik ki. Hiányzik a WC., az ivóvíz, elektromos energia, bekötőútjaik nincsenek. Nem lenne célszerű, ha ezek a telepek fejlődnének. A rossz hírük, városrendezési és idegenforgalmi szempontok miatt is kívánatos ezen telepek felszámolása és megszüntetése. Ezzel kapcsolatban a Magyar Munkás-Paraszt Forradalmi Kormány 2014/1964. Korm. sz. határozata alapján az Építésügyi-Közlekedési és Vízügyi Osztály a lakótelepek felszámolását öt éves tervidőszakokban ütemezte. A telepek végleges felszámolását öt éves tervidőszakokban ütemezte. A telepek végleges felszámolása 1975 év végére lett tervezve.

Az Építésügyi Minisztérium a 17/1964. É. M. számú körrendeletben rendelkezett a lebonyolítást illetően és 70. db. lakás megépítését irányozta elő megyénkben az 1965-ös évben.

⁴⁴ BAZML XXIII-2a 74/1965.

A következő évek lakásszámait az Építésügyi Minisztérium 1965 VI. 30-ig fogja közölni. Az ez évben megvalósuló 70 lakás az alábbi bontásban kerül megépítésre.

Tibolddaróc	50 lakás
Sátoraljaújhely	20 lakás

1965 II. 18-an jelent meg az 2/1965 /II.18./ ÉM-PM együttes rendelet a szociális szempontból nem megfelelő lakótelepek fől-számolásának rendjéről.

Ezen rendelkezés előírja, hogy az ott lakók elhelyezkedéséről:

- a. / új állami bérlakások felhasználásával,
- b./ szövetkezeti lakások biztosításával,
- c./ tanácsi rendelkezés alatt álló megüresedő, illetve minőségi cserék útján felszabaduló bérlakások kiutalásával
- d./ főként állami kölcsönrel támogatott lakóház építési akció útján kell gondoskodni.

Állami erőből történő lakásépítés Ózdon, Kazincbarcikán, Tisza Szederkényben folyik, így csak ezen településeken nyílik lehetőség a szociális szempontból nem megfelelő telepek fenti módon történő felszámolására.

Az állami kölcsön felső határa 65.000 Ft. Az építkezőknek a kölcsön 10%-val rendelkezni kell, valamint két éves folyamatos munkaviszony igazolásával.

A szervezési munka mindkét kijelölt területen beindult. A ház-helyrendezési és kiosztási terv jóváhagyása alatt áll. Az építkezők részére Tibolddarócon és Sátoraljaújhelyen állami területből tud-ják a helyi szervek a szükséges házhelyeket biztosítani.

Az építési kölcsönkérelmeket az OTP. Megyei Központja bí-rálja el. A tibolddaróci kérelmek elbírálása folyamatban van. Nehézséget jelent, hogy a jelentkezők nem rendelkeznek az előírt 10%-os előtakarékosági összeggel, mely kb. 6.500 Ft. Súlyos visz-szaélési lehetőség, hogy a rossz épületet pár ezer forintért próbál-ják eladni és így előállítani a szükséges pénzfedezetet. A kiviteli tervekkel az építési, közlekedési és vízügyi osztály rendelkezik. Az egyes tervek szerint megvalósítható típusépületek építési költsé-ge:

I. jelű terv	72.000.- Ft.
II. jelű terv	82.000.- Ft.
III. jelű terv	87.000.- Ft.

Tekintettel, hogy a különbözettel, ami a 65.000.-Ft. és a magasabb költség között adódik az építkezők nem rendelkeznek. Így zömmel az I. jelű terv kerül megvalósításra. Ez a terv 18 m² szobát, 12 m² konyhát, 3 m² kamrát és 2 m² előteret tartalmaz.

A lakások Sátoraljaújhelyen ikresített megoldásban kerülnek megépítésre. Az épületek adoptálása a helyszínre még nincs elvégezve. A kivitelezést a Borsodmegyei Tanácsai Építőipari Vállalat fogja elvégezni. A vállalatnál 4.5 millió Ft. kapacitás van biztosítva az 1965 évben. A műszaki lebonyolítás biztosítására a Pénzügyminisztérium fedezetet biztosított. Műszaki létszámot a mai napig nem sikerült alkalmazni. Az előkészítési munkát a műszaki létszámok betöltéséig az építési és közlekedési, vízügyi osztály végzi.

Az elmúlt két évben Felsőzsolcán végrehajtott ilyen áttelepítéssel szerzett tapasztalatok alapján a kút, WC., út, villamos energia biztosítása nagy probléma. Ezen területek nincsenek közművesítve. Az építési hitelek ezeket a járulékos beruházásokat nem tartalmazzák. A fenti létesítményeket a községekben, illetve a városban Köfa. költségen kell megoldani.

A felsőzsolcai tapasztalat alapján a kiköltöztetett épületek lebontását csak karhatalommal lehet megvalósítani, hogy az új beköltözéseket a telepeken meg lehessen szüntetni, és az ott lakók csökkenjenek.

Miskolc, 1965. március hó. 31.

MTVB. 53/1965.